

Cuprins

TITLUL I. TITLUL PRELIMINAR	19
1. Convenția pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine – New York, 10.06.1958 – 60 de ani de la adoptare.....	19
2. Stilul și motivarea hotărârilor judecătorești și arbitrale. Privire comparată	33
3. Starea arbitrajului comercial instituționalizat în România și Europa	45
4. Unele considerații asupra jurisprudenței CEDO privind arbitrajul internațional sportiv. Cauza Mutu vs Elveția – hotărârea definitivă din 04.02.2019	54
5. Jurisprudența CJUE (Hotărârea Achmea c-284/16) și poziția Comisiei Europene asupra arbitrajului comercial	57
5.1. Arbitrajul privat invalidat de CJUE. Hotărârea Achmea vs Slovacia – limba română	58
5.2. Hotărârea arbitrală a ICC Paris. Acțiune în anulare la Curtea de Apel din Paris. Chestiune prejudicială. Sesizarea CJUE în procedura trimiterii preliminare	60
6. Starea justiției civile, comerciale și de contencios administrativ în statele membre ale UE – 2018.....	62
7. Arbitrul și contractul după reforma dreptului obligațiilor în Franța – Bruno Nèouze, IEP Paris.....	89
8. Doctrina dreptului viu în jurisprudența constituțională.....	92
TITLUL II. PROCEDURA ARBITRALĂ.....	108
A. Sesizarea Curții de arbitraj și legitimarea procesuală a părților	108
1. Sesizarea prin declinare a competenței de către instanța judecătorească și recalificarea acțiunii ca cerere arbitrală – practică unitară.....	108
1.1. Litigiu cu element de extraneitate. Sesizarea Curții prin hotărârea judecătorească de declinare Subrogația legală și convențională. Efecte privind dreptul la acțiune izvorât din Convenția arbitrală internațională Lipsa calității de reprezentant al reclamantei. Legea aplicabilă sucursalei pentru reprezentare este Legea societății-mamă – sentința arbitrală nr. 38/9.04.2015	108
1.2. Sesizarea Curții de Arbitraj prin declinarea cererii de ordonanță de plată de către tribunal și recalificarea în cererea arbitrală Compunerea Tribunalului arbitral cu cinci arbitri, în raport de interesele contrare cu chemata în garanție și copârâții.....	111
1.2.1. Contract de antrepriză de lucrări încheiat de o asocieri cu antreprenorul general, reprezentat în arbitraj de liderul asocierii, care este titularul managementului acesteia – sentința arbitrală 144-14.12.2015	111
1.2.2. Contract de asocieri în participațiune între UAT-MB și o companie națională – ordonanță președințială declinată de tribunal, Secția CAF la CACI – CCIR. Trimiterea cauzei de către Tribunalul arbitral la instanța de drept comun competentă, respectiv Tribunalul, secția civilă pentru litigii	

între profesioniști. Inexistența conflictului negativ – sentința arbitrală nr. 84/30.10.2017	112
2. Calitatea de reprezentant a liderului asocierii. Antreprenor în contractele de tip FIDIC. Legitimarea procesuală legală și convențională – practică unitară	114
2.1. Contract FIDIC – achiziție publică de lucrări între UAT și Asocierea. Liderul asocierii – titularul acțiunii arbitrale. Prescripția dreptului material la acțiune. Modul de calcul al termenului de prescripție – sentința arbitrală nr 74/15.11.2019	114
2.2. Contract FIDIC. Calitatea procesuală activă a LIDERULUI asocierii antreprenorului de a pretinde plata contravalorii cheltuielilor suplimentare și a altor sume – sentința arbitrală nr. 11/14.03.2019	124
2.3. Contract de antrepriză de lucrări-achiziție publică, încheiat de o asocierie antreprenor și beneficiar. Calitatea procesuală activă a LIDERULUI asocierii în cererea arbitrală – sentința arbitrală nr. 94/15.11.2017	126
3. Contract FIDIC între asocierie și beneficiar. Subantrepriză între asocierie ca antreprenor general (beneficiar secundar) și un subantreprenor. Acțiunea subantreprenorului contra asocierii pentru pretenții contractuale. Calitatea procesuală pasivă a membrilor asocierii-antreprenor și calitatea de reprezentant a liderului asocierii – sentința arbitrală nr. 106/15.11.2016	127
B. Convenția arbitrală	128
1. Litigiu nearbitrabil	128
1.1. Contract de mandat încheiat de societate cu administratorii/directorii în baza Legii nr. 31/1990. Clauza de arbitraj comercial instituțional. Litigiu nearbitrabil. Competența exclusivă a instanței de drept comun, respectiv tribunalul – sentința arbitrală nr. 35/30.03.2015	128
1.2. Contract de achiziție publică. DOCUMENT CONSTATATOR emis de autoritatea contractantă (beneficiar). Acțiune arbitrală în anularea actului, conform convenției arbitrale din contract. Litigiul nearbitrabil – act administrativ individual. Declinarea competenței la tribunalul în circumscripția căruia își are sediul UAT – sentința arbitrală nr. 38/12.06.2019	131
1.3. Contract de asocierie în participațiune între UAT-MB și o companie națională – ordonanță președințială declinată de tribunal, secția CAF la CACI – CCIR. Trimiterea cauzei de către Tribunalul arbitral la instanța de drept comun competentă, respectiv tribunalul, secția civilă pentru litigii între profesioniști. Inexistența conflictului negativ – sentința arbitrală nr. 84/30.10.2017	135
2. Convenție arbitrală invalidă sau incompletă ori echivocă	136
2.1. Contract FIDIC. Convenția arbitrală (20.6.) este echivocă, lipsind precizarea expresă a CACI-CCIR. Necompetența Curții și competența ICC – Paris – sentința arbitrală nr. 148/17.12.2015	136
2.2. Contracte de intermediere (brokeraj) în asigurare/reasigurare. Precaritatea convenției arbitrale. Necompetența Curții de Arbitraj – sentința arbitrală nr. 91/24.07.2015	138
3. Convenția arbitrală validă	140

3.1. Contract de achiziție publică. Litigiu arbitral. Inaplicabilitatea dispozițiilor speciale din O.U.G. nr. 34/2006 și din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ	140
3.1.1. Contract de achiziție publică. Litigiu izvorât din executarea contractului arbitral, de competența CACIR-CCIR. Prescripția dreptului material la acțiune în cazul contractului de antrepriză de lucrări. Inaplicabilitatea dispozițiilor speciale din O.U.G. nr. 34/2006 și din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ – sentința arbitrală nr. 52/26.04.2016.....	140
3.1.2. Contract FIDIC – proiectare și execuție – antrepriză de lucrări între un antreprenor de naționalitate italiană și o beneficiară – companie română – sentința arbitrală nr. 28/15.03.2016	143
3.1.3. Contract de achiziții publice cu fonduri europene. Litigiu nearbitrabil. Legea aplicabilă – art. 286, O.U.G. nr. 34/2006. Jurisprudența instanțelor judiciare și arbitrale în materie. Eficacitatea convenției arbitrale și aplicarea directă a Directivei UE în dreptul intern – sentința arbitrală nr. 134/19.11.2015.....	144
3.2. Contract de antrepriză. Cesiune de creanță. Clauza compromisorie din contractul de antrepriză. Eficacitatea clauzei dreptului cesionarului și competența arbitrajului instituționalizat – sentința arbitrală nr. 13/31.01.2018.....	149
3.3. Contract de aprovizionare cu echipamente pentru modernizarea IT a instanțelor judecătorești. Natură – achiziție publică și contract administrativ asimilat. Arbitrabilitatea litigiului dintre prestator și beneficiar (Ministerul Fondurilor Europene). Aplicarea Convenției de la Geneva 1961, prioritară față de dreptul intern – sentința arbitrală nr. 37/31.03.2016	151
C. Necompetența Curții de arbitraj	152
1. Contestație contra hotărârii Comisiei de licitație pentru atribuirea unui contract de achiziție publică. Act administrativ. Declinarea competenței la tribunal, secția CAF – sentința arbitrală nr. 46/23.05.2017	152
2. Contract de leasing cu clauză de arbitraj. Titlu executoriu pus în executare silită. Contestație la executare. Declinare la Curtea de arbitraj. Conflict negativ de competență. Competența soluționării contestației la executare silită este exclusiv a judecătoreiei – sentința arbitrală nr. 75/25.06.2015	153
3. Contract FIDIC de antrepriză pentru lucrări de construcție. Arbitrabilitatea litigiului. Prematuritatea cererii fără a parcurge procedura CAD. Necompetența Curții în procedura ordonanței de plată (DA) – sentința arbitrală nr. 8/13.05.2015	156
D. Excepții de procedură și de fond	160
1. Inadmisibilitatea acțiunii în constatare, reclamanta având calea acțiunii în realizare	160
1.1. Contract FIDIC – proiectare și execuție – antrepriza de lucrări între un antreprenor de naționalitate italiană și o beneficiară – companie română – sentința arbitrală nr. 28/15.03.2016	160

2. Interesul acțiunii în constatarea rezilierii unilaterale a antecontractului de vânzare-cumpărare – valorificarea dreptului de a putea cere radierea înscrierii antecontractului în Cartea Funciară.....	162
2.1. Antecontract de vânzare-cumpărare imobiliară. Pact comisoriu de gr. IV activat de promitentul vânzător – rezoluțiunea antecontractului din culpa promitentului cumpărător necontestată de acesta. Interesul acțiunii – valorificarea dreptului de a putea cere radierea înscrierii antecontractului în Cartea Funciară – sentința arbitrală nr. 26/15.03.2016	162
3. Excepții. Ordinea soluționării.....	163
a) invaliditatea clauzei de arbitraj.....	163
b) inadmisibilitatea cererii.....	163
c) prescripția dreptului material la acțiune.	163
3.1. Contract de subantrepriză încheiat de executantul, societatea română, cu antreprenorul, societate de naționalitate portugheză. Excepții de procedură și de fond: invaliditatea clauzei compromisorii (NU); inadmisibilitatea cererii de arbitraj (NU); protecția dreptului material la acțiune (NU) – sentința arbitrală nr. 26/28.02.2018	163
4. Autoritatea de lucru judecat. Caracterul absolut în raport cu celelalte excepții	166
4.1. Contract de antrepriză FIDIC. Rezilierea unilaterală de plin drept. Conduita celeilalte părți după notificarea de reziliere. Efecte – sentința arbitrală nr. 8/17.01.2017	166
4.2. Contract de asociere în participațiune între UAT și antreprenorul privat. Excepțiile de procedură și de fond: autoritatea de lucru judecat simetrică, nulitatea clauzei compromisorii, lipsa procedurii prealabile și nulitatea contractului – sentința arbitrală nr. 1/9.01.2018	168
E. Arbitrajul de urgență – Art. 4(2) din anexa 2 la regulile de procedură arbitrală – 2018. Măsurile provizorii.....	170
1. Măsurile provizorii: suspendarea executării obligațiilor de plată de către utilizator și fidejutori izvorâtă din contractul de leasing. Excepții de procedură și de fond: incompetența Curții, inadmisibilitatea cererii în lipsa noțiunii asupra fondului – autoritatea de lucru judecat – netemeinicia cererii – neplata cauțiunii.....	170
2. Arbitraj de urgență. Măsurile provizorii. Suspendarea efectelor notificării de reziliere a contractului de antrepriză FIDIC	174
3. Suspendarea de urgență a raportului inginerului (în cursul executării contractului FIDIC) și a actelor subsecvente. Aplicarea în timp a Regulilor de procedură arbitrală privind compunerea Tribunalului arbitral. Condițiile cumulative pentru adoptarea măsurilor provizorii – încheierea din 11.07.2019	179
4. Măsurile provizorii: suspendarea dreptului beneficiarului din contractul de antrepriză de a cere plata în temeiul scrisorii de garanție de bună execuție. Lipsa obiectului cererii, întrucât scrisoarea a fost integral executată.....	191
F. Alte soluții	193
1. Perimarea cererii. Neplata taxelor arbitrale și lăsarea în nelucrare. Termen. Condiții de perimare.....	193
1.1. Procedura arbitrală. Perimarea cererii – sentința arbitrală nr. 6/29.01.2019.....	193

1.2. Cerere de arbitrare rămasă în nelucrare pentru neplata TAXELOR ARBITRALE. Perimarea. Condițiile de perimare. Termenul de șase luni și data de la care curge – sentința arbitrală nr. 64/20.06.2018	194
2. Contract de proiectare pentru antrepriză în construcții rutiere. Vicii de proiectare.....	198
Cererea de chemare în garanție formulată de reclamantă pentru societatea-mamă. Plata taxei arbitrale egală cu taxa principală – condiție de punere în discuție a cererii. Respingerea ca inadmisibilă – sentința arbitrală nr. 49/31.05.2017	198
3. Subcontract de antrepriză. Cesiunea drepturilor litigioase de creanță. Renunțarea la dreptul subiectiv. Efecte asupra taxei arbitrale – sentința arbitrală nr. 9/13.03.2019	198
TITLUL III. OBLIGAȚIILE CIVILE ȘI COMERCIALE.....	201
1. Excepția de neexecutare	201
1.1. Excepția de neexecutare a contractului. Condițiile legale și contractuale pentru eficacitatea excepției. Trimiterea la doctrină și jurisprudență – sentința arbitrală nr. 57/14.05.2015	201
1.2. Contract de investiție. Cesiunea contractului. Excepția de neexecutare. Condiții de eficacitate – sentința arbitrală nr. 70/11.06.2015	202
1.3. Contract de prestări servicii de execuție materiale publicitare. Termeni esențiali ai contractului. Nerespectarea de către ambele părți. Dreptul la restituirea a 1/2 din avansul achitat de beneficiar. Netemeinicia excepției de neexecutare, conform art. 1517 C. civ. – sentința arbitrală nr. 29/19.03.2015	203
2. Prescripția dreptului material la acțiune	204
2.1. Contract de antrepriză de lucrări. Prescripția dreptului material la acțiune (demonstrație amplă). Ajustarea prețului contractual în echitate. Dreptul la diferența de curs valutar – sentința arbitrală nr. 68/31.10.2019	204
2.2. Contract FIDIC. Plata nedatorată și penalități de întârziere. Prescripția dreptului material la restituirea sumei – plata nedatorată. Inadmisibilitatea acțiunii în absența procedurii prealabile a CAD, conform clauzei 20.4. Caracterul facultativ al CAD – sentința arbitrală nr. 37/7.06.2019	213
2.3. Contract FIDIC – achiziție publică de lucrări între UAT și asocierea. Liderul asocierii – titularul acțiunii arbitrale. Prescripția dreptului material la acțiune. Modul de calcul al termenului de prescripție – sentința arbitrală nr. 74/15.11.2019	217
2.4. Contract de achiziție publică. Litigiu izvorât din executarea contractului arbitral de competența CACIR-CCIR. Prescripția dreptului material la acțiune în cazul contractului de antrepriză de lucrări. Inaplicabilitatea dispozițiilor speciale din O.U.G. nr. 34/2006 și din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ – sentința arbitrală nr. 52/26.04.2016	226
2.5. Contract de antrepriză – achiziție publică. Plata costurilor de finanțare (penalități de întârziere). Prescripția dreptului material la acțiune. Data de la care începe să curgă termenul de prescripție – sentința arbitrală nr. 64/22.10.2019	229

2.6. Contract de executare de lucrări. Vicii ascunse. Prescripția dreptului la acțiune. Calculul termenului de șase luni – sentința arbitrală nr. 12/16.02.2016.....	230
2.7. Contract TIP FIDIC. Prescripția dreptului la acțiune. Aplicarea concretă în raport de clauzele de recepție la terminarea lucrărilor și de natura pretențiilor, precum și de lucrările suplimentare – sentința arbitrală nr. 126/5.11.2015.....	231
3. Rezilierea/Rezoluțiunea contractelor.....	232
3.1. Contract de licență și de implementare. Rezoluțiunea și repunerea părților în situația anterioară. Contract de prestări servicii, actualizare și asistență tehnică-reziliere. Interdependența contractelor – sentința arbitrală nr. 18/24.02.2015	232
3.2. Contract de antrepriză în construcții. Pact comisoriu. Notificarea rezilierii unilaterale. Acțiune în constatarea lipsei în neexecutarea contractuală. Necompetența părților și efectele. Achiziție publică – necompetența Tribunalului arbitral conform art. 288 din O.U.G. nr. 34/2006 – sentința arbitrală nr. 20/08.02.2018.....	233
3.3. Contract de antrepriză de lucrări de achiziție publică. Reziliere unilaterală declarată reciproc de antreprenor și beneficiar pentru culpa exclusivă a celeilalte. Acțiune în constatarea nulității rezilierii. Încetarea contractului prin ACORDUL DE FAPT al părților în urma declarării rezilierii. Condițiile eficacității rezilierii – sentința arbitrală nr. 21/4.04.2019	234
3.4. Contract FIDIC. Rezilierea unilaterală. Constatarea eficacității Notificării. Efecte – sentința arbitrală nr. 32/10.05.2019	240
3.5. Contract FIDIC. Notificare de reziliere unilaterală. Culpă contractuală a beneficiarului. Costuri suplimentare. Includerea lor în prețul contractului. Natura și efectele juridice – sentința arbitrală nr. 48/11.07.2019.....	241
3.5.1. Contract FIDIC. Calitatea procesuală activă a LIDERULUI asocierii antreprenorului de a pretinde plata contravalorii cheltuielilor suplimentare și a altor sume – sentința arbitrală nr. 11/14.03.2019.....	245
3.6. Contract de antrepriză de lucrări. Acțiunea arbitrală pentru suspendarea efectelor notificării de reziliere unilaterală și anularea/reducerea penalităților de întârziere excesive de 0,1% – sentința arbitrală nr. 30/25.04.2019.....	248
3.7. Contract de concesiune. Reziliere pentru neplata redevenței – sentința arbitrală nr. 93/13.12.2018.....	249
3.8. Anteacontract de vânzare-cumpărare imobiliară. Predarea bunului ca vicii de construcție. Termen de remediere. Culpă vânzătorului constructor. Acționarea pactului comisoriu de gr. IV și rezoluțiunea unilaterală de plin drept a anteacontractului. Locațiune-închiriere până la perfectarea contractului de vânzare-cumpărare. Excepția de neexecutare – sentința arbitrală nr. 69/28.06.2018.....	250
4. Creanța contractuală. Debitoare de naționalitate germană, aflată în insolvență. Efectele aplicării Regulamentului UE nr. 1346/2000 cu privire la legea incidentă în cauză. Opinie separată – sentința arbitrală nr. 80/8.07.2015	251
5. Contract de antrepriză de servicii. Reziliere unilaterală abuzivă și netemeinică, fără punerea în întârziere a antreprenorului, cu încălcarea art. 1550 C. civ. Obligarea beneficiarei să recepționeze documentația ce face obiectul contractului – sentința arbitrală nr. 54/23.06.2017	253

6. Contract de prestare servicii. Reziliere unilaterală prin Pactul comisoriu de gr. IV pentru neînceperea executării contractului de către prestator. Efecte – sentința arbitrală nr. 11/25.01.2017	255
7. Contract de antrepriză FIDIC. Rezilierea unilaterală de plin drept. Conduita celeilalte părți după notificarea de reziliere. Efecte – sentința arbitrală nr. 8/17.01.2017	256
8. Contract de antrepriză FIDIC. Rezilierea declarată de ambele părți. Analiza conduitei părților în cursul executării contractului – sentința arbitrală nr. 26/14.03.2017	256
9. Contract de consultanță-management și oferte de soluții de afaceri. Reziliere notificată. Culpă contractuală. Efecte – sentința arbitrală nr. 9/19.01.2017	260

TITLUL IV. CONTRACTELE CIVILE ȘI COMERCIALE

1. Contract de asociere în participațiune	262
1.1. Contract de asociere în participațiune – 2004. Clauze nescrise. Folosința imobiliară – aport la capitalul social. Efecte – sentința arbitrală nr. 22/5.04.2019	262
1.2. Contract de asociere în participațiune. Obligarea coasociatului să încheie un act adițional pentru prelungirea duratei contractului. Daune moratorii (NU). Daune morale (NU) – sentința arbitrală nr. 33/28.03.2018	266
1.3. Asociere în participațiune. Atribuire. Contract de achiziție publică. Desocotire – sentința arbitrală nr. 29/23.04.2019	270
2. Contracte de vânzare comercială	271
2.1. Contract de vânzare-cumpărare internațională (China-România, import-export). Incidența Convenției ONU privind contractele de vânzare comercială internațională de mărfuri. Clauze subînțelese în uzanțele comerciale. Denunțarea contractului echivalând cu rezilierea. Restituirea avansului și obligarea la plata c/val. câștigului nerealizat într-o sumă rezervă – sentința arbitrală nr. 50/16.07.2019	271
2.2. Contract de vânzare-cumpărare comercială internațională dintre reclamantă, companie română și pârâta societate americană. Obiect – componente de armament. Executarea prin echivalent bănesc a obligațiilor asumate. Restituirea avansului. Prejudiciu contractual – pierderile suferite. Daune morale (NU). Interpretarea contractului – sentința arbitrală nr. 57/30.05.2018	273
2.3. Contract de vânzare-cumpărare de echipamente medicale. Inopozabilitatea constatărilor fiscale ale ANAF față de cumpărător. Validitatea contractului, efectivitatea livrării și montajului echipamentului. Obligația de plată a prețului. Eventuala sancțiune penală a confiscării extinse nu constituie un caz de impreviziune în baza art. 1271 C. civ. – sentința arbitrală nr. 15/23.02.2016	277
3. Contract de servicii de management de proiect și de consultanță. Răspunderea civilă contractuală; fapta ilicită fiind refuzul nejustificat al beneficiarei de a încheia un act adițional de supervizare a serviciilor/lucrărilor prestate, ceea ce justifică dreptul la daune-interese; prejudiciul determinat prin rapoarte de expertize – sentința arbitrală nr. 147/17.12.2015	278
4. Contract de management (administrare). Culpă contractuală a managerului. Prejudiciu-daune-interese, generate de executarea necorespunzătoare a obligațiilor	

asumate în nouă contracte comerciale încheiate cu o societate italiană (12,5 milioane euro). Hotărârea AGA pentru angajarea răspunderii administratorului-directorului, neconformă cu art. 155 din Legea nr. 31/1990. Anularea cererii – sentința arbitrală nr. 47/11.07.2019	280
5. Contract de servicii de eficiență energetică. Obiectul litigiului arbitral: c/val. certificatelor verzi și penalitățile de întârziere/dobânda legală. Codul legal aplicabil: Legea nr. 220/2008 privind titlurile ce atestă producerea din surse regenerabile de energie.....	282
Caracterul imperativ al reglementării. Aplicarea în timp a legii civile	282
Opinie separată – sentința arbitrală nr. 65/2.06.2015	282
6. Contracte de cesiune.....	287
6.1. Contract de cesiune a drepturile de autor – scenariu de film. Dreptul la remunerație. Condițiile eficacității clauzei de plată a prețului cesiunii – sentința arbitrală nr. 15/1.02.2018	287
6.2. Contracte de cesiune de părți sociale între soți. Vânzare interzisă de lege. Acțiune în anulare – propria culpă a cedentului reclamant. Nulitatea – efectul principal este <i>restitutio in integrum</i> (!?) – sentința arbitrală nr. 49/7.05.2015.....	288
7. Contract FIDIC de antrepriză pentru lucrări și servicii	290
7.1. Validitatea și forța juridică, caracterul definitiv și executoriu al deciziilor CAD (DAB)	290
a) Contract FIDIC-antrepriză de lucrări încheiat între asocieria (Spania) și MTI pentru infrastructura rutieră a podului Calafat-Vidin (cu fonduri UE). Prescripția dreptului la acțiune (NU). Validitatea, forța juridică și caracterul obligatoriu și executoriu al deciziilor CAD. Efecte – sentința arbitrală nr. 71/11.07.2018	290
b) Contract FIDIC (roșu) de achiziției publice. Lucrări și costuri suplimentare. Natura contractuală. Pretenții nesolicitate în procedura CAD. Admisibilitatea directă în procedura arbitrajului comercial. Culpă contractuală și penalitățile de întârziere – sentința arbitrală nr. 28/22.04.2019.....	293
7.2. Contract FIDIC. Costuri suplimentare cu depășirea prețului inițial din contract. Lipsa actului adițional datorat culpei beneficiarului. Realitatea și necesitatea costurilor datorate prelungirii duratei de execuție de alte cauze imputabile beneficiarului ș.a. Inopozabilitatea deciziei CAD în procedura arbitrală – sentința arbitrală nr. 91/03.12.2018	295
7.3. Contract FIDIC. Lucrări suplimentare executate de antreprenor. Lipsa cererii (declarației) acestuia către inginer și beneficiar de plată în termenul contractual. Decăderea și inaplicabilitatea prescripției dreptului material la acțiune – sentința arbitrală nr. 12/31.01.2018	300
7.4. Contract internațional de achiziție publică FIDIC. Antreprenor austriac. Cesiuni succesive de creanțe ale antreprenorului inițial. Validitate. Întâmpinare – cerere de compensație a creanțelor reciproce. Lipsa cererii reconvenționale. Inadmisibilitate – sentința arbitrală nr. 11/18.01.2018.....	301
7.5. Contract de servicii de supervizare a lucrărilor de execuție din contractul FIDIC. Constatarea rezilierii unilaterale și a culpei contractuale. Prejudiciul creat prin ordinul de suspendare a lucrărilor și prin notificarea de reziliere – sentința arbitrală nr. 4/11.01.2018	302

7.6. Contract FIDIC. Penalitățile de întârziere datorate de antreprenor. Modul de calcul și limitele contractuale – sentința arbitrală nr. 65/21.06.2018	303
7.7. Contract de antrepriză de lucrări. Revendicările antreprenorului. Plata prețului lucrărilor executate. Penalitățile de întârziere. Anularea cererii de plată și suspendarea executării poliței de asigurare. Lipsa clauzei de arbitraj în poliță și incompetența Tribunalului arbitral – sentința arbitrală nr. 53/22.05.2018	303
7.8. Contract FIDIC. Costuri suplimentare. Necesitatea și legalitatea lor. Răspunderea beneficiarului – sentința arbitrală nr. 26/18.04.2019	304
7.9. Contract de antrepriză de lucrări CFR de achiziție publică. Garanție suplimentară de bună execuție și penalități. Acțiune în restituire. Condiții de admisibilitate – sentința arbitrală nr. 18/22.03.2019	306
7.10. Contract de antrepriza de lucrări. Cauzele/riscurile/evenimentele generatoare ale prelungirii duratei de execuție – sentința arbitrală nr. 75/09.08.2018	308
7.11. Contract de subantrepriză dintre antreprenorul general din contractul principal de achiziții publice. Executarea contractului și recepția lucrărilor fără obiecțiuni. Dreptul la restituirea garanției de bună execuție. Prescripția dreptului material la acțiune (NU) – sentința arbitrală nr. 14/01.02.2018	310
7.12. Contract de antrepriză de lucrări de reparații capitale a căii ferate uzinale. Încetare prematură decisă de beneficiară. Ajustările de preț datorate către antreprenor, fără discount și daune-interese. Interpretarea clauzelor contractuale incidente – sentința arbitrală nr. 25/11.03.2016	311
7.13. Rezoluțiunea contractului – sentința arbitrală nr. 96/25.10.2016	312
7.14. Contract FIDIC internațional de antrepriză de lucrări civile. Intrarea antreprenorului austriac în insolvență. Notificarea prematură a rezilierii de către beneficiar. Validarea obligației de plată a unor facturi de către Tribunalul de insolvență Viena – eficacitatea conform Regulamentului 44/2001 (UE). Efectul pozitiv al lucrului judecat din sentința arbitrală din 25.06.2015 în dosar nr. 47/2015 al aceleiași Curți de Arbitraj privind validitatea cesiunilor de creanță – sentința arbitrală nr. 80/20.07.2016	313
7.15. Contract FIDIC de antrepriză pentru lucrări civile cu fonduri europene	314
1. Calitatea procesuală activă a LIDERULUI asocierii în nume propriu și în numele asocierii	314
2. Decizia CAD asupra revendicării antreprenorului. Natura juridică și caracterele – natura contractuală definitivă, obligatorie și executorie. Refuzul beneficiarei de a executa decizia CAD. Admisibilitatea cererii de arbitraj pentru punerea în executare a Decizie CAD – sentința arbitrală nr. 42/25.04.2017	314
7.16. Contract de achiziție publică – antrepriză de lucrări încheiat între antreprenor de naționalitate ungară și companie română specializată – CNI	315
Sesizarea Curții prin declinarea competenței de către tribunal, secția CAF	315
Restituirea garanției de bună execuție. Condiții	315
Modalitatea de calcul al dobânzii – sentința arbitrală nr. 38/12.04.2017	315
7.17. Contract de achiziție publică. Principiile achiziției publice. Autoritatea de contractare. Natura juridică. Calitatea procesuală a LIDERULUI asocierii – antreprenor în acțiunea arbitrală – sentința arbitrală nr 69/15.09.2017	316

8. Contract de prestări servicii.....	318
8.1. Contract de prestări servicii de investiții financiare pe piața de capital. Natura juridică specială. Conduita părților și culpa comună. Evaluarea culpei și a proporției răspunderii patrimoniale. Calitatea procesuală activă – sentința arbitrală nr. 12/15.03.2019	318
8.2. Contract de prestări servicii. Preț contractual și TVA aferent de 24%, litigiu arbitral. Omisiunea Tribunalului arbitral de a acorda TVA solicitat prin acțiune. Noua cerere avînd ca obiect TVA-ul neacordat. Admisibilitate – sentința arbitrală nr. 47/9.05.2018	323
9. Contract de concesiune portuară-teren, suprastructură și infrastructură. Comodat și novatie. Interpretarea unora din clauze evazive sau neclare din anexe și modul lor de aplicare. Cota de profit de investit și varianta „brut” sau „net” – sentința arbitrală nr. 17/13.02.2018	324
10. Contract de mandat.....	327
10.1. Contract de mandat – consultanță financiară. Natura juridică mixtă. Convenția arbitrală neclară, dar neafectată de cererea de ordonanță de plată respinsă. Excepția de neexecutare (NU). Obligația de plată a onorariului lunar contractual pentru serviciile prestate – sentința arbitrală nr. 34/3.04.2018.....	327
10.2. Contract de mandat administratori. Revocare prematură a mandatului. Cererea de daune-interese. Natura juridică a revocării – varietate a rezilierii – sentința arbitrală nr. 36/12.04.2018	329
11. Contract de credit bancar. Relații contractuale „istorice” (20 de ani). Rate lunare și comisioane reținute de bancă fără temei legal (?). Clauze neuzuale. Aplicarea legii civile în timp. Leziunea ca temei de nulitate. Netemeinicia cererii de plată nedatorată/îmbogățire fără justă cauză – sentința arbitrală nr. 21/15.02.2018	332
12. Sesizarea Curții de arbitraj prin DECLINAREA competenței judiciare a cererii de ordonanță de plată și calificarea ei de Tribunal arbitral drept cerere de arbitrare (conform jurisprudenței constante a Curții)	336
Limitele aplicării dobânzii penalizatoare prevăzute de OG nr. 13/2001 – sentința arbitrală nr. 107/8.10.2015	336
13. Contract de acces și utilizare a liniilor de cale ferată	337
13.1. Contract de acces la liniile de cale ferată. Accident cu efect deraierea trenului din cauza deficiențelor în executarea lucrărilor de reparație efectuate de terța societate. Răspunderea contractuală a proprietarului (administratorul) căii ferate, în temeiul contractului principal dintre cele două părți – sentința arbitrală nr. 41/25.04.2017	337
13.2. Contract de ACCES la liniile de cale ferată. Neplata prețului locației. Aplicarea de către locator – proprietarul liniilor a sancțiunii contractuale – blocarea unor vagoane cu marfă în zone de triaj. Prejudiciul – beneficiul nerealizat. Proba și modul de calcul (NU) – sentința arbitrală nr. 59/10.05.2016	338
14. Contract de prestări servicii. Plata serviciilor executate. Raportul și decizia Curții de Conturi NU sunt opozabile prestatorului de servicii și nu înlătură dreptul acestora la prețul serviciilor prestate – sentința arbitrală nr. 68/12.09.2017	339
15. Contract de construcție și de echipamente dotare a unei NAVE fluviale tip TANC de transport de produse petroliere. Dotarea cu subansamble inadecvate cu	

efecte negative asupra exploatării navei. Culpă în eligendo și răspunderea contractuală. Excepția tehnică de specialitate, fără relevanță cauzată pentru stabilirea cauzei tehnice reale – sentința arbitrală nr. 29/23.03.2017	341
16. Contract de antrepriză de lucrări portuare. Neexecutarea/executarea necorespunzătoare. Culpă comună. Lipsa de cooperare a părților – sentința arbitrală nr. 78/20.10.2017	343
17. Contract internațional de agent. Comision. Condiții de acordare – sentința arbitrală nr. 6/26.01.2016	344
TITLUL V. ACȚIUNEA ÎN ANULARE	346
CAPITOLUL I. JURISPRUDENȚA ICCJ, SECȚIA A II-A CIVILĂ (2015-2019)	346
A. Procedura arbitrală	346
1. Convenție arbitrală	346
1.1. Conținutul și efectele convenției arbitrale. Litigiu arbitral – Decizia nr. 1167/29.04.2015	346
1.2. Convenție arbitrală – competență alternativă. Validitatea – Decizia nr. 318/11.02.2016	348
1.3. Acțiune în declararea simulației. Clauză compromisorie prevăzută în actul public. Consecințe – Decizia nr. 2043/7.12.2016	349
1.4. Convenție arbitrală în contract de vânzare comercială internațională de acțiuni. Procedură arbitrală. Aplicarea Regulilor de procedură ale Curții de Arbitraj în timp. Data introducerii acțiunii privind constituirea și compunerea Tribunalului arbitral Activitatea de nominare – Decizia nr. 1124/09.06.2016	350
1.5. Convenție arbitrală. Aplicarea Regulilor ICC Paris și a legii române. Locul arbitrajului – Decizia nr. 1467/22.09.2016	354
1.6. Acțiune în anularea hotărârii arbitrale. Necompetența Curții de arbitraj CCIR. Interpretarea Convenției arbitrale în favoarea ICC Paris, locul arbitrajului – București – Decizia nr. 344/18.02.2016	356
2. Reprezentarea în procesul arbitral	359
2.1. Acțiunea în anulare a hotărârii arbitrale. Neinvocarea excepțiilor privind greșita compunere a Tribunalului arbitral nu poate constitui un motiv de anulare a sentinței arbitrale. Abilitarea asociatului-administrator în SRL de a semna și reprezenta societatea în procedură arbitrală – Decizia nr. 1227/28.06.2016	359
3. Constituirea și compunerea Tribunalului arbitral. Aplicarea în timp a regulilor de procedură	363
3.1. Aplicarea în timp a regulilor de procedură arbitrală. Constituirea și compunerea Tribunalului arbitral. Principiul libertății contractuale și al autonomiei de voință a părților la convenția arbitrală – sentința nr. 59/08.04.2015 a CAB	363
4. Acțiune în anulare – cale specială de atac. Motive	381
4.1. Hotărârea arbitrală. Acțiunea în anularea hotărârii arbitrale. Cale de atac specială – Decizia nr. 13/17.01.2017	381
4.2. Acțiune în anulare a hotărârii arbitrale. Invocarea eronată a unor motive de ordine publică – Decizia nr. 551/15.03.2016	381

4.3. Acțiune în anularea sentinței arbitrale. Solicitarea din oficiu a instanței ca reclamantul să-și clarifice și să-și precizeze motivele și temeiurile de drept. Inadmisibilitate – Decizia nr. 656/6.03.2018	383
4.4. Arbitraj. Incidența prescripției ca motiv de anulare a unei hotărâri arbitrale. Admisibilitate din perspectiva dispozițiilor art. 364 lit. i) din Codul de procedură civilă din 1865 – Decizia nr. 878/17.05.2016	385
5. Hotărâre arbitrală intermediară. Admisibilitate. Decizie CAD (DAB) executorie autorizată de Tribunalul arbitral	388
5.1. Hotărâre arbitrală parțială-intermediară. Admisibilitate, caducitate după pronunțarea hotărârii finale. Decizie CAD executorie autorizată de Tribunalul arbitral – Decizia nr. 2153/19.12.2016.....	388
5.2. Hotărâre arbitrală interimară ICC Paris. Măsuri provizorii. Obligarea beneficiarului din contractul FIDIC să depună într-un cont escrow suma pretinsă de antreprenor, sub condiția unei garanții satisfăcătoare a acestuia la o bancă relevantă – Decizia intermediară din 22.08.2016 a ICC Paris	401
B. Obligații civile și comerciale.....	416
1. Vânzare comercială internațională de acțiuni. Rezoluțiunea contractului și repunerea părților în situația anterioară.....	416
1.1. Vânzare comercială internațională de acțiuni. Acțiune în anulare a sentinței arbitrale. Rezoluțiunea contractului și repunerea părților în situația anterioară – Decizia nr. 1199/28.06.2017	416
2. Hotărâre arbitrală străină emisă de FOST nerecunoscută de instanțele române. Efecte în raport de dispozițiile art. 270 ³ C. pr. civ. 1865	425
2.1. Hotărâre arbitrală străină nerecunoscută de instanțele române. Efecte din perspectiva dispozițiilor art. 370 ³ C. pr. civ. din 1865 – Decizia nr. 620/29.03.2016	425
3. Hotărârea arbitrală a ICC – Paris. Contract FIDIC – litigiu cu obiect c/val. lucrărilor suplimentare și a daunelor interese acordată prin DAB (CAD) neexecutate de beneficiar – Sentința arbitrală din 31.10.2019	426
4. Curtea de Justiție a UE – Hotărârea Curții (Marea Cameră), 13.05.2015 – recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine.....	428
CAPITOLUL II. JURISPRUDENȚA CURȚII DE APEL BUCUREȘTI PRIVIND ACȚIUNILE ÎN ANULARE A UNOR HOTĂRÂRI ALE ICC PARIS	436
1. Acțiune în anulare a hotărârii ICC Paris, locul arbitrajului – București. Invocarea încălcării unor dispoziții imperative ale legii și ordinii publice. Netemeinicie.....	436
2. Acțiune în anulare a sentinței arbitrale a ICC Paris. Admisibilitate. Aplicarea legii române materiale și de procedură. Prescripția dreptului material la acțiune, prevăzut de Decretul nr. 165/1958	440
3. Arbitrajul ICC Paris. Hotărâre parțială intermediară provizorie în care nu s-a evocat fondul. Inadmisibilitatea acțiunii în anulare	462
4. Acțiune în anularea sentinței arbitrale pronunțate de ICC Paris. Invocarea, ca motiv de anulare, a normei imperative din art. 969 C. civ. român. Inadmisibilitate	

– dispozițiile art. 969 C. civ. NU au caracter imperativ – sentința civilă nr. 264/13.10.2016	470
5. Arbitraj internațional ad-hoc, după Regulile CAIAC, locul arbitrajului – București. Contract de antrepriză – prescripția dreptului material la acțiune	481
6. Acțiune în anularea sentinței arbitrale a ICC Paris – locul arbitrajului: București. Motive: insuficienta motivare a hotărârii arbitrale și distincția contractuală între serviciile contractate și lucrările suplimentare	483
7. Acțiune în anularea sentinței arbitrale parțiale a ICC Paris. Competența materială a CAB – secția CAF, determinate de natura juridică de act administrativ asimilată contractului FIDIC de achiziție publică	494
8. Hotărâre arbitrală definitivă a ICC Paris. Locul arbitrajului – București. Noțiunea juridică și efectele – aplicarea legii române de procedură a căilor de atac	496
TITLUL VI. DOCUMENTAR	500
1. Hotărârea CEDO în cauza Mutu vs Elveția privind legalitatea arbitrajului sportiv – TAS	500
1.1. Hotărârea nr. 40575/10 și 67474/10 – Mutu vs Elvetia, din data de 04.02.2019, definitivă	500
Jurisdicția Tribunalului de Arbitraj Sportiv – TAS cu sediul la Lausanne, Elveția. Încălcarea art. 6 (1-2) din Convenție în procedura arbitrală și în cea judiciară de control al Tribunalului Federal	500
Lipsa de interes a Guvernului României și Germaniei. Terții intervenienți	500
2. Jurisprudența CJUE privind excluderea /invalidarea Tribunalului de arbitraj privat. Cauza Achmea vs Slovacia – C/284-2018, Hotărârea cu text integral în traducere CE	516
3. Raportul CCI-2016 privind deciziile relative la costurile în arbitrajul internațional („altanapolearbitrage”, în „Actualités juridiques”)	526
4. CCI Paris: Colocvii, seminarii, lucrări	529
5. Licențierea și organizarea instituțiilor de arbitraj?	532
6. Reforma legislației ruse privind arbitrajul	535
7. Arbitrajul comercial. Doctrina și jurisprudența adnotată și comentată, M. Voicu, Ed. Universul Juridic, București, 2014 – Tabla de materii	542
8. Starea justiției, M. Voicu, vol. I, II, III, Ed. Universul Juridic, București – Tabla de materii: vol. I, II, III	548
9. Interviu: „Prof. Marin Voicu la 75 de ani”, în „juridice.ro”, 17.08.2019	553

Titlul I

TITLUL PRELIMINAR

1. CONVENȚIA PENTRU RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA SENTINȚELOR ARBITRALE STRĂINE – NEW YORK, 10.06.1958 – 60 DE ANI DE LA ADOPTARE

SUMAR

Introducere

I. Convenția New York, 10.06.1958 – cadrul general

1. Domeniul de aplicare, definiții și restricții

2. Condițiile cumulative pentru încuviințarea recunoașterii și executării sentințelor arbitrale străine

3. Motivele refuzului de executare

4. Ineficacitatea Convenției

II. Aderarea României și „rezerva de comercialitate” privind domeniul de aplicare. Efectele intrării în vigoare a noului Cod civil și a legii de punere în aplicare (01.10.2011) asupra rezervei de comercialitate

1. Aderarea și rezerva de comercialitate

2. Efectele intrării în vigoare a NCCR – Legea nr. 287/2009 și a LPA nr. 71/2011 de la 01.10.2011

2.1. Noțiunea de „hotărâre arbitrală străină” și eficacitatea ei în România

2.2. Motivele de refuz al recunoașterii și executării

2.3. Forța probantă și fondul cauzei

IV. VIABILITATEA Convenției și unele exemple de refuz al recunoașterii și executării hotărârilor arbitrale străine

1. Jurisprudența română a ICCJ

2. Sinteza din exemplele de refuz ilustrate în Buletinul ICC, vol. 18 nr. 2/2007, autor: profesor Albert Jan van den Berg

*

Introducere

1. La aniversarea „vârstei de 40 de ani” a Convenției 1958, prof. Albert Jan van den Berg a publicat în Buletinul ICC un articol intitulat „Refuzul de executare în virtutea Convenției New York 1958: câteva cazuri de deficiențe”, pentru ca la 50 de ani, în același prestigios Buletin (nr. 2-2007), să reia examenul sub un titlu similar, prezentând analitic un număr impresionant de hotărâri arbitrale, preluate din Yearbook Commercial Arbitration – XXVIII-2003 –, pp. 562-738 (dintre cele 1.400 de hotărâri relative ale Convenției publicate în cele 32 de volume ale Yearbook Commercial Arbitration; disponibile pe www.kluwerarbitration.com).

Studiul din 2007 este divizat în două părți: (1) refuzul de executare a hotărârilor arbitrale străine, întemeiat pe motivele din art. V al Convenției și (2) alte situații, în care executarea unei sentințe arbitrale străine a fost refuzată.

În cuprinsul acestui articol vom prelua unele exemple relevante pentru cadrul de analiză din ambele secțiuni ale studiului ICC, integrându-le celor din jurisprudența română în

materie, cu referire specială la aplicarea noii reglementari din Codul de procedură civilă (art. 1111-1133), intrat în vigoare la 15.02.2013, privind „Arbitrajul internațional și efectele hotărârilor arbitrale străine” în România.

2. Convenția 1958, la 60 de ani de la adoptare, se prezintă ca un succes relevant al comunității statelor membre ONU, al cărei câmp de aplicare este mondial, cât timp peste 140 de state contractante au aderat sau au ratificat acest tratat internațional de arbitraj.

România a aderat la Convenție prin Decretul nr. 186/10.06.1968 (Buletinul Oficial nr. 19/24.07.1961), la trei ani de la data adoptării, 10.06.1958, textul decretului fiind următorul:

„**Articol unic** – Republica Populară Română **ADERĂ** la Convenția pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine, adoptată la New York, la 10.06.1958, cu următoarele REZERVE:

a) Republica Populară Română va aplica Convenția numai cu rezervele rezultate din **RAPORTURI DE DREPT** contractuale sau necontractuale care sunt considerate **COMERCIALE de către legislația sa națională**;

b) Republica Populară Română va aplica Convenția **NUMAI** la recunoașterea și executarea sentințelor date pe teritoriul unui alt stat contractant. În privința sentințelor date pe teritoriul unor state necontractante, R.P. Română va aplica Convenția numai pe baza **principiului reciprocității stabilit prin înțelegerea între părți**¹ „.

I. Convenția New York, 10.06.1958 – cadrul general

1. Textul Convenției surprinde și acum, după 60 de ani de la adoptare, **prin suplețe, acuratețe, claritate și expresivitate, sinteză și accesibilitate**, în cele 16 articole care o compun, nefiindu-i aplicat niciun amendament în cele trei pătrare ale veacului XX din mileniul II (!?).

2. Domeniul de aplicare, definițiile și restricțiile

2.1. Conform art. I.1: „Prezenta Convenție se aplică recunoașterii și executării sentințelor arbitrale date pe teritoriul unui alt stat decât acela unde se cer recunoașterea și executarea sentințelor și rezultate din diferende între persoanele fizice sau juridice. Ea se aplică, de asemenea, sentințelor arbitrale care nu sunt considerate ca sentințe naționale în statul unde sunt cerute recunoașterea și executarea lor”.

2.2. Conform art. I.2: „**Prin sentințe arbitrale se înțeleg nu numai sentințele date de către arbitri numiți pentru cazuri determinate, ci, de asemenea, și acelea care sunt date de către organele de arbitraj permanente cărora părțile li s-au supus**”.

2.3. Conform art. II.2: „Prin *convenție scrisă* se înțelege o clauză **compromisorie** inserată într-un contract sau un **compromis**, semnate de părți, sau cuprinse într-un schimb de scrisori sau telegrame”.

2.4. Conform art. II.3: „Tribunalul unui stat contractant, sesizat cu un litigiu asupra căruia părțile au încheiat o convenție în sensul prezentului articol **va îndruma părțile la**

¹ În acest articol vom releva și unele exemple de reciprocitate și jurisprudență română a ICCJ.

arbitraj, la cererea uneia din ele, dacă nu constată că zisa convenție este caducă, inoperantă sau nesusceptibilă de a fi aplicată”.

3. Condițiile cumulative pentru încuviințarea recunoașterii și executării sentințelor arbitrale străine

Textul art. IV instituie următoarele condiții cumulative:

„1. Pentru a obține recunoașterea și executarea arătate în articolul precedent, partea care cere recunoașterea și executarea **trebuie să producă** odată cu cererea:

a) originalul sentinței autentificat în mod convenit sau o copie a acestui original întrunind condițiile cerute pentru autenticitatea sa;

b) originalul convenției arătate în articolul II sau o copie întrunind condițiile cerute pentru autenticitatea sa;

2. Dacă menționata sentință sau convenție nu este redactată într-o limbă oficială a țării în care sentința este invocată, partea care cere recunoașterea și executarea sentinței va trebui să producă o traducere a acestor piese în această limbă. Traducerea va trebui să fie certificată de un traducător oficial, sau de un traducător cu jurământ, ori de un agent diplomatic sau consular”.

4. Motivele refuzului de recunoaștere și executare înscrise în art. V al Convenției

Conform art. V: „1. Recunoașterea și executarea sentinței nu vor fi refuzate, la cererea părții contra căreia ea este invocată, decât dacă aceasta face dovadă în fața autorității competente a țării unde recunoașterea și executarea sunt cerute:

a) că părțile la convenția amintită în articolul II erau, în virtutea legii aplicabile lor, lovite de o incapacitate, sau că convenția menționată nu este valabilă în virtutea legii căreia părțile au subordonat-o, sau, în lipsa unor indicații în acest sens, în virtutea legii țării în care sentința a fost dată;

b) că partea împotriva căreia este invocată sentința nu a fost informată în mod convenit despre desemnarea arbitrilor sau despre procedura de arbitraj, sau că i-a fost imposibil, pentru un alt motiv, să-și pună în valoare mijloacele sale de apărare;

c) că sentința se referă la un diferend nementionat în compromis sau care nu intră în prevederile clauzei compromisorii, sau că ele conțin hotărâri care depășesc prevederile compromisului sau ale clauzei compromisorii; totuși, dacă dispozițiile sentinței care au legătură cu problemele supuse arbitrajului pot fi disjuncte de cei care au legătură cu probleme care nu sunt supuse arbitrajului, primele pot fi recunoscute și executate;

d) că constituirea Tribunalului arbitral sau procedura de arbitraj nu a fost conformă cu convenția părților sau, în lipsă de convenție, că ea nu a fost conformă cu legea țării în care a avut loc arbitrajul;

e) că sentința nu a devenit încă obligatorie pentru părți sau a fost anulată sau suspendată de o autoritate competentă a țării în care sau după legea căreia a fost dată sentința.

2. Recunoașterea și executarea unei sentințe arbitrale vor putea fi, de asemenea, refuzate dacă autoritatea competentă a țării în care se cere recunoașterea și executarea constată:

a) că în conformitate cu legea acestei țări obiectul diferendului nu este susceptibil a fi reglementat pe calea arbitrajului;

b) că recunoașterea sau executarea sentinței ar fi contra ordinii publice a acestei țări”.

5. Ineficacitatea Convenției fata de celelalte acorduri multilaterale sau bilaterale ale statelor contractante

Art. VII: „1. Dispozițiile prezentei Convenții nu aduc atingere validității acordurilor multilaterale sau bilaterale încheiate de statele contractante în materie de recunoaștere și executare de sentințe arbitrale și nu privează nicio parte interesată de dreptul pe care l-ar putea avea de a se prevala de o sentință arbitrală în modul și în măsura admisă de legislația sau tratatele țării în care sentința este invocată.

2. Protocolul de la Geneva din 1923 privitor la clauzele de arbitraj și Convenția de la Geneva din 1927 pentru executarea sentințelor arbitrale străine vor înceta să mai producă efecte între statele contractante din ziua și în măsura în care aceste state vor fi legate prin prezenta Convenție”.

II. Aderarea României și „rezerva de comercialitate” privind domeniul de aplicare. Efectele intrării în vigoare a noului Cod civil și a legii de punere în aplicare (01.10.2011) asupra aplicării Convenției în România

1. Aderarea și rezerva

1.1. Conform art. I.3, teza II-a din Convenție, „orice stat va putea să declare că va aplica Convenția **NUMAI** la diferendele rezultate din raporturi de drept, contractuale sau necontractuale, care sunt considerate **COMERCIALE de către legislația sa națională**”.

1.2. Preluând acest text, prin Decretul nr. 186/1961, România a formulat REZERVA imperativă, declarând ritos că „**va aplica Convenția numai la diferendele rezultate din raporturile de drept contractuale sau necontractuale, care sunt considerate COMERCIALE de către legislația sa națională**”.

1.3. Deși la data aderării Codul comercial 1887 nu era, în fapt, aplicabil, iar în școala românească de drept nu exista disciplină de drept comercial, totuși România **a recunoscut existența „raporturilor de drept comercial” în viața economică** prin acest act normativ de aderare și a aplicat Convenția 1958 în anii următori.

2. Efectele intrării în vigoare a NCCR (Legea nr. 287/2009) și a LPA (Legea nr. 71/2011), de la 1.10.2011 asupra validității „rezervei de comercialitate”

2.1. Noile reglementări de excludere/inlocuire a termenilor de „comercial” și de „comerciant”

2.1.1. Art. 6 din LPA nr. 71/2011

„(1) În cuprinsul actelor normative aplicabile la data intrării în vigoare a Codului civil, referirile la comercianți se consideră a fi făcute la persoanele fizice sau, după caz, la persoanele juridice supuse înregistrării în registrul comerțului, potrivit prevederilor art. 1 din Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu cele aduse prin prezenta lege.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică termenului „comerciant” prevăzut în:

- a) Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice, republicată;*
- b) Legea pomiculturii nr. 348/2003, republicată, cu modificările ulterioare;*
- c) Legea nr. 321/2009 privind comercializarea produselor alimentare, cu modificările și completările ulterioare;*

d) orice alte acte normative în care termenul „comerciant” are un înțeles specific dispozițiilor cuprinse în aceste din urmă acte normative.

(3) În legislația privind protecția drepturilor consumatorilor, termenul „comerciant” se înlocuiește cu cel de „profesionist”.

2.1.2. Art. 8 din LPA nr. 71/2011

„(1) Noțiunea „profesionist” prevăzută la art. 3 din Codul civil include categoriile de comerciant, întreprinzător, operator economic, precum și orice alte persoane autorizate să desfășoare activități economice sau profesionale, astfel cum aceste noțiuni sunt prevăzute de lege, la data intrării în vigoare a Codului civil.

(2) În toate actele normative în vigoare, expresiile „acte de comerț”, respectiv „fapte de comerț” se înlocuiesc cu expresia „activități de producție, comerț sau prestări de servicii”.

2.1.3. Art. 230 (1) lit. c) din LPA nr. 71/2011

„La data intrării în vigoare a Codului civil se abrogă:

a) Codicele civil (sau Codul civil din 1864), publicat în Monitorul Oficial nr. 271 din 4 decembrie 1864, nr. 7 din 12 ianuarie 1865, nr. 8 din 13 ianuarie 1865, nr. 8 din 14 ianuarie 1865, nr. 11 din 16 ianuarie 1865, nr. 13 din 19 ianuarie 1865, cu modificările și completările ulterioare, cu excepția dispozițiilor art. 1169-1174 și 1176-1206, care se abrogă la data intrării în vigoare a Legii nr. 134/2010;

c) Codicele de comerț din 1887, publicat în Monitorul Oficial nr. 31 din 10 mai 1887, cu excepția dispozițiilor art. 46-55, 57, 58 și 907-935, aplicabile în continuare în raporturile dintre profesioniști, care se abrogă la data intrării în vigoare a Legii nr. 134/2010, a cărții a II-a, „Despre comerțul maritim și despre navigație”, precum și a dispozițiilor art. 948, 953, art. 954 alin. (1) și art. 955, care se abrogă la data intrării în vigoare a Codului maritim”.

2.2. Deși, aparent, „rezerva de comercialitate” din decretul de aderare, ar fi obturată prin dispozițiile speciale din noul Cod civil monist, care a asimilat materia dreptului comercial, în realitate s-a realizat o înlocuire formală a termenilor. Noțiunea de „profesionist” acoperă toate componentele instituționale ale celei de „comerciant” din Codul comercial abrogat și din legile speciale comerciale”, astfel că nu se poate susține ideea ineficacității Convenției sau a caducității rezervei de comercialitate.

III. Arbitrajul internațional și efectele hotărârilor arbitrale străine în România, conform NCPC, intrat în vigoare la 15.02.2013 – Cartea a VII-a, „Procesul civil internațional”, Titlul IV, „Arbitrajul internațional și efectele hotărârilor arbitrale străine”.

1. Domeniul de aplicare**1.1. Conform art. 1065 NCPC:**

„Dispozițiile prezentei cărți se aplică proceselor de drept privat cu elemente de extraneitate în măsura în care prin tratatele internaționale la care România este parte, prin dreptul Uniunii Europene sau prin legi speciale nu se prevede altfel”.

1.2. Arbitrajul internațional**1.2.1. Art. 1111:**

„(1) În sensul prezentului titlu, un litigiu arbitral care se desfășoară în România este socotit internațional dacă s-a născut dintr-un raport de drept privat cu element de extraneitate.

(2) Dispozițiile prezentului capitol se aplică oricărui arbitraj internațional dacă sediul instanței arbitrale se află în România și cel puțin una dintre părți nu avea la data încheierii convenției arbitrale domiciliul sau reședința obișnuită, respectiv sediul în România, dacă

părțile nu au exclus prin convenția arbitrală sau ulterior încheierii acesteia, dar numai prin înscris, aplicarea acestora”.

1.2.2. Arbitrabilitatea litigiului

Art. 1112:

„(1) Orice cauză de natură patrimonială poate face obiectul arbitrajului dacă ea privește drepturi asupra cărora părțile pot dispune liber, iar legea statului de sediu al instanței arbitrale nu rezervă competența exclusivă instanțelor judecătorești.

(2) Dacă una dintre părțile convenției arbitrale este un stat, o întreprindere de stat sau o organizație controlată de stat, această parte nu poate invoca propriul său drept pentru a contesta arbitrabilitatea unui litigiu sau capacitatea sa de a fi parte în procesul arbitral”.

1.2.3. Convenția arbitrală

Art. 1113:

„(1) Convenția arbitrală se încheie valabil în formă scrisă, prin înscris, telegramă, telex, telecopiator, poștă electronică sau orice alt mijloc de comunicare permițând a-i stabili proba printr-un text.

(2) Cu privire la cerințele de fond, convenția arbitrală este valabilă dacă îndeplinește condițiile impuse de una dintre legile următoare:

- a) legea stabilită de părți;*
- b) legea care guvernează obiectul litigiului;*
- c) legea aplicabilă contractului ce conține clauza compromisorie;*
- d) legea română.*

(3) Validitatea convenției arbitrale nu poate fi contestată pe motivul nevalabilității contractului principal sau pentru că ar viza un litigiu care nu există încă”.

2. Efectele hotărârilor arbitrale străine. Recunoașterea și executarea în România

2.1. Noțiunea de „hotărâre arbitrală străină” și eficacitatea ei în România

Art. 1124 – „Calificare”:

„Sunt hotărâri arbitrale străine orice sentințe arbitrale de arbitraj intern sau internațional PRONUNȚATE într-un STAT STRĂIN și care nu sunt considerate hotărâri naționale în România.

Art. 1125 – „Eficacitate”:

„Orice hotărâre arbitrală dintre cele prevăzute la art. 1124 este recunoscută și poate fi executată în România dacă diferendul formând obiectul acesteia poate fi soluționat pe cale arbitrală în România și dacă hotărârea nu conține dispoziții contrare ordinii publice de drept internațional privat român”.

2.2. Motivele de refuz al recunoașterii sau executării

Art. 1129:

Recunoașterea sau executarea hotărârii arbitrale străine este respinsă de tribunal dacă partea contra căreia hotărârea este invocată probează existența uneia dintre următoarele împrejurări:

a) părțile nu aveau capacitatea de a încheia convenția arbitrală conform legii aplicabile fiecăreia, stabilită potrivit legii statului unde hotărârea a fost pronunțată;

b) convenția arbitrală nu era valabilă potrivit legii căreia părțile au supus-o sau, în lipsă de stabilire a acesteia, conform legii statului în care hotărârea arbitrală a fost pronunțată;

c) partea contra căreia hotărârea este invocată n-a fost cuvenit informată cu privire la desemnarea arbitrilor sau cu privire la procedura arbitrală ori a fost în imposibilitate de a-și valorifica propria apărare în procesul arbitral;

d) constituirea Tribunalului arbitral sau procedura arbitrală n-a fost conformă convenției părților ori, în lipsa unui acord al acestora, legii locului unde a avut loc arbitrajul;

e) hotărârea privește un diferend neprevăzut în convenția arbitrală sau în afara limitelor fixate de aceasta ori cuprinde dispoziții care excedează termenilor convenției arbitrale. Totuși, dacă dispozițiile din hotărâre care privesc aspecte supuse arbitrajului pot fi separate de cele privind chestiuni nesupuse arbitrajului, cele dintâi pot fi recunoscute și declarate executorii;

f) hotărârea arbitrală n-a devenit încă obligatorie pentru părți sau a fost anulată ori suspendată de o autoritate competentă din statul în care sau după legea căruia a fost pronunțată”.

2.3. Forța probantă și fondul cauzei

a) Art. 1132:

„Hotărârile arbitrale străine pronunțate de un tribunal arbitral competent beneficiază în România de forță probantă cu privire la situațiile de fapt pe care le constată”.

b) Art. 1133:

„Tribunalul nu poate examina hotărârea arbitrală pe fondul diferendului”.

3. Din cele ce preced rezulta că dispozițiile speciale din art. 1111-1133 C. pr. civ. **nu contravin și nici nu conțin norme derogatorii de la Convenția 1958**, fiind în deplină concordanță cu aceasta, dar mai concrete și explicite, ca și cele anterioare din Legea nr. 105/1992 privind raporturile de drept internațional privat, **fapt care nu a dat naștere la jurisprudența contradictorie.**

IV. Viabilitatea Convenției și unele exemple de refuz al executării hotărârilor arbitrale străine în jurisprudența judiciară

1. Jurisprudența internă a ICCJ și doctrina în materie

1.1. În legătură cu efectele hotărârilor arbitrale străine²

„Reglementarea lor de o manieră distinctă, iar nu prin trimitere a dispozițiilor aplicabile în materia efectelor hotărârilor judecătorești străine constituie o soluție adusă de actualul Cod de procedura civilă, menită a armoniza legislația națională cu aceea adoptată pe plan internațional și în special cu dispozițiile Convenției pentru recunoașterea și executarea

² Noul Cod de procedură civilă, comentat și adnotat, vol. II, art. 527-1134, V.M. Ciobanu ș.a., Ed. Universul Juridic, București, 2017.

sentințelor arbitrale străine, adoptată la New York în 10 iunie 1958. Modificarea se observă în mod pregnant în ceea ce privește condițiile recunoașterii și executării sentințelor arbitrale străine, unde vechea reglementare (art. 181 din Legea nr. 105/1992) conținea o simplă normă trimitere la dispozițiile legale corespunzătoare aplicabile hotărârilor judecătorești, ignorând existența unor condiții expres reglementate prin Convenția de la New York (1958).

Raportul dintre Convenția de la New York (1958) și prevederile Capitolului II al Titlului IV din Cartea a VII-a a NCPC este evidențiat de următoarele prevederi legale:

– Art. VII din Convenția de la New York (1958), potrivit căruia dispozițiile sale «nu privează nicio parte interesată de dreptul pe care l-ar putea avea de a se prevala de o sentință arbitrală în modul și în măsura admisă de legislația sau tratatele țării în care sentința este invocată»;

– art. 1065 C. pr. civ. potrivit căruia «dispozițiile prezentei cărți (Cartea a VII-a, *Procesul civil internațional*) se aplică proceselor de drept privat cu elemente de extraneitate în măsura în care prin tratatele internaționale la care România este parte, prin dreptul Uniunii Europene sau prin legi speciale nu se prevede altfel».

1.2. Dispoziția legală din art. 1124 NCPC califica drept «străină» hotărârea arbitrală care întrunește, în mod cumulativ, următoarele condiții:

a) **este pronunțată într-un stat străin.** Criteriul legal este, așadar, unul geografic, prin raportare la care o hotărâre arbitrală pronunțată în România nu poate fi considerată drept străină, chiar dacă elemente de extraneitate relevante ar sugera o asemenea calificare. Astfel, spre exemplu, o hotărâre arbitrală pronunțată în România, prin care a fost soluționat un litigiu dintre părți cu sediul în străinătate, derivând dintr-un contract încheiat într-un stat străin și care trebuia executat în totalitate în străinătate, nu va fi considerată în nicio situație o hotărâre străină. În cazul menționat, prezența elementelor de extraneitate menționate conduce la calificarea ca internațională a arbitrajului prin care litigiul este soluționat [conform art. 1111 alin. (1) NCPC], ceea ce atrage aplicarea prevederilor Capitolului I, *Procesul arbitral internațional*, al titlului IV din Cartea a VII-a a NCPC, dar ca națională a hotărârii arbitrale pronunțate (conform art. 1124 NCPC);

b) **nu este considerată națională în România.** Condiția menționată evidențiază faptul că îndeplinirea criteriului geografic este necesară, dar nu și suficientă pentru ca o hotărâre arbitrală să fie considerată străină.

Astfel, cum s-a arătat în literatura de specialitate, o hotărâre arbitrală va fi considerată națională sau străină în funcție de elementele de legătură pe care le are cu locul unde a fost pronunțată. Este, astfel, posibil ca, într-un litigiu fără element de extraneitate, să aleagă locul arbitrajului într-o țară străină, art. 569 NCPC neinterzicând acest lucru. Într-un asemenea caz, apreciem că hotărârea arbitrală trebuie considerată națională. În schimb, existența unor elemente de extraneitate suplimentare, precum pronunțarea hotărârilor arbitrare, potrivit unor reguli procedurale străine sau de către arbitri străini, poate conduce la calificarea acesteia ca fiind o hotărâre străină.

Stabilirea naționalității hotărârii arbitrale prezintă importanță din perspectiva efectelor pe care aceasta le produce pe teritoriul României. Astfel, în vreme ce o hotărâre arbitrală națională este definitivă și obligatorie (art. 606 NCPC) și constituie titlu executoriu (art. 615 NCPC), o hotărâre arbitrală străină va produce asemenea efecte în România după parcurgerea procedurii de recunoaștere și încuviințare a executării în condițiile Capitolului I, Titlul IV al Cărții a VII-a a NCPC”.

2. Jurisprudența internă a ICCJ³

2.1. „Procedura recunoașterii și încuviințării executării silite nu permite rejudecarea cauzei în fond, ci doar examinarea îndeplinirii condițiilor legale de regularitate formală a hotărârii.

Motivul de ordine publică în dreptul internațional privat român invocat împotriva recunoașterii și încuviințării executării silite a hotărârii arbitrale este vădit neîntemeiat, deoarece un asemenea motiv de refuz al recunoașterii și încuviințării unei hotărâri arbitrale străine poate avea ca premisă doar cazul în care Tribunalul arbitral internațional ar fi aplicat o lege străină, ale cărei prevederi să fie ireconciliabile cu sistemul de drept al țării unde se cere recunoașterea (dec. nr. 3181/02.12.2009 a ICCJ, s. com.)”.

„Înalta Curte a respins recursul pentru următoarele considerente:

1. Cu privire la încălcarea ordinii publice de drept internațional privat român, prin aplicarea legii române de către tribunalul arbitral, Înalta Curte a apreciat că atât Convenția de la New York, cât și Legea nr. 105/1992 au în vedere ordinea publică de drept internațional privat, care nu se confundă cu ordinea publică de drept intern. Ordinea publică în dreptul internațional privat este diferită de ordinea publică în dreptul intern.

În primul rând, sfera celor două noțiuni este diferită, **în sensul că nu toate normele de ordine publică în dreptul intern sunt de ordine publică în dreptul internațional privat.**

În al doilea rând, **fiecare noțiune îndeplinește o funcție diferită.** Ordinea publică în dreptul intern indică limitele domeniului lăsat liberei inițiative juridice a părților, pe când ordinea publică în dreptul internațional privat indică limitele aplicării legii străine. Prin urmare, excepția de ordine publică în dreptul internațional privat este un mijloc de înlăturare a legii străine normal competente, ceea ce înseamnă că, pentru a putea fi invocată o asemenea excepție, trebuie, prin ipoteză, ca legea aplicabilă să fie o lege străină. Numai în aceste condiții se poate pune în discuție ordinea publică de drept internațional privat, ceea ce presupune existența unor deosebiri fundamentale, esențiale, de reglementare între legea română și legea străină.

Ordinea publică se invocă, așadar, împotriva aplicării legii străine.

În materia recunoașterii hotărârilor judecătorești străine, art. 168 din Legea nr. 105/1992 are în vedere ordinea publică de drept internațional privat, cu înțelesul dat tot de art. 8 din Legea nr. 105/1992, potrivit căruia «aplicarea legii străine se înlătură dacă încalcă ordinea publică de drept internațional privat român»,.

2.2. Cerere de recunoaștere și încuviințare a executării hotărârii pronunțate în etapa prealabilă arbitrajului. Condiții de admisibilitate

„În cazul în care părțile au încheiat un acord de adjudecare a disputei supunând problemele devenite litigioase unei comisii, etapă nefinalizată ca urmare a notificării de către una dintre părți a dezacordului său cu privire la soluția dată, hotărârea pronunțată în această etapă prealabilă arbitrajului nu reprezintă o hotărâre arbitrală în înțelesul Convenției de la New York din 10 iunie 1958 pentru a putea fi admisibilă cererea pentru recunoașterea și încuviințarea executării”.

(s. a II-a civ., dec. nr. 4613 din 21 noiembrie 2012)

³ Decizii citate în volumul *Arbitrajul comercial. Jurisprudență adnotată și comentată, 2004-2014*, de M. Voicu, Ed. Universul Juridic, București, 2015.

Motivul de nelegalitate prevăzut de art. 304 pct. 9 C. pr. civ. poate fi invocat atunci când hotărârea pronunțată este lipsită de temei legal ori a fost dată cu încălcarea sau aplicarea greșită a legii.

Criticile recurenței subsumate acestui motiv de nelegalitate nu pot fi reținute, întrucât în mod corect s-a reținut că Hotărârea din 22 noiembrie 2010 a cărei recunoaștere și executare se solicită nu îndeplinește condițiile necesare unei astfel de solicitări în înțelesul Convenției ONU din 10 iunie 1958, față de împrejurarea că această hotărâre a fost pronunțată în etapa prealabilă arbitrajului, potrivit căreia părțile au încheiat un acord de adjudecare a disputei, supunând problemele devenite litigioase unei comisii, etapă nefinalizată ca urmare a notificării de către intimată a dezacordului său în termenul de 28 de zile cu privire la hotărârea anterior menționată, conform art. 20.4 din condițiile generale ale contractului. De altfel, această hotărâre devenea obligatorie pentru părți doar în ipoteza în care nu ar fi existat notificarea dezacordului, situație în care etapa adjudecării disputei nu ar mai fi fost continuată cu sesizarea instanței arbitrale.

Totodată, faptul că recurenta a demarat procedura arbitrală în fața Curții Internaționale de Arbitraj pe lângă Curtea Internațională de Comerț, aspect avut în vedere de instanța de apel, nu este de natură a conduce la concluzia că a fost încălcată legea, întrucât la pronunțarea hotărârii recurate au fost avute în vedere clauzele la care părțile s-au obligat prin condițiile generale ale contractului, respectându-se dispozițiile legale aplicabile speței.

2.3. Hotărâre arbitrală străină (CCI – Zürich, Elveția). Recunoașterea și încuviințarea executării ei în România. Ordinea publică de drept internațional privat român și ordinea publică a drepturilor fundamentale (Decizia nr. 1834 din 16 mai 2007 a ICCJ). Valoarea probatorie a unor opinii legale științifice

(dec. nr. 1834 din 16 mai 2007 a ICCJ)

„Prezenta cauză presupune, într-adevăr, a analiza și a răspunde unor probleme de drept, de rezolvarea corectă a cărora depinde soluționarea judicioasă și legală a recursului dedus judecății.

4.2. Astfel, o primă problemă de drept ridicată de primul motiv de recurs, întemeiat de recurentă pe dispozițiile art. 304 pct. 9 C. pr. civ. **este aceea dacă se poate face distincție între diverse categorii de hotărâri (intermediare și finale) și dacă necuprinderea de drepturi și obligații susceptibile de a fi puse în executare într-o sentință intermediară ar face inutilă o cerere de recunoaștere a sentinței intermediare, fiind suficientă doar obținerea recunoașterii sentinței finale.**

Trebuie clarificate, prin urmare, limitele controlului judiciar în recunoașterea și încuviințarea executării silite a unei hotărâri străine, având în vedere următoarele:

4.3. Ca circumstanțe de fapt ale prezentei cauze, urmare deciziei arbitrului unic, contrar voinței părților de a despărți procedura și a judeca în primă etapă problema răspunderii și în a doua pe cea a cuantificării daunelor, au rezultat două hotărâri, hotărârea intermediară (parțială) și hotărârea finală.

Hotărârea parțială din 8 octombrie 2002 are ca obiect «problema dacă contractul a fost sau nu deplin valabil, până la expirare, în special în ceea ce privește trimiterile din America de Sud», precum și răspunderea contractuală, iar conform pct. 24, arbitrul unic a decis:

1) «contractul (...) a fost pe deplin valabil până la 18 februarie 1998 (și, cu referire la zonele din SUA, până în noiembrie 1998)»;